4.3. Sposoby rozwiązywania konfliktów i zapobiegania kryzysom

Ten najszczęśliwszy, czy królem jest, czy chłopem, kto znajduje spokój w domu swoim.

Johann Wolfgang Goethe

Przyjmując za oczywisty fakt powszechnego występowania konfliktów w stosunkach międzyludzkich, należy zwrócić szczególną uwagę na umiejętność ich rozwiązywania. W każdej rodzinie może powstać wiele sytuacji konfliktowych, jednak świadomość tego zjawiska może zapobiec niepotrzebnym frustracjom. Mało kto posiada prawdziwą umiejętność rozwiązywania konfliktów, zwykle trzeba się jej nauczyć. Najważniejszą i być może najtrudniejszą sprawą w rozwiązywaniu konfliktów jest przyjęcie sytuacji konfliktowej jako zadania, które trzeba rozwiązać. Trzeba sobie uświadomić, że konfliktów nie można uniknąć ani zlekceważyć.

Konflikt jako integralny składnik relacji rodzinnych odgrywa istotną rolę, w zależności od charakteru konfliktu – pozytywną lub negatywną.

Negatywnym sposobem pokonywania konfliktów małżeńskich jest próba ich przemilczania lub odkładania w czasie momentu rozpoczęcia ich rozwiązywania. Przemilczanie i niedomówienia raczej pogłębiają konflikt, natomiast otwarte mówienie o problemach zwiększa szansę na jego zażegnanie. W sytuacji konfliktowej zgubne w skutkach jest także natychmiastowe reagowanie na nią gniewem i agresją. Jeżeli jednak w człowieku narasta gniew, należy go wyrazić, dążąc tym samym do jego uśmierzenia, gdyż w przeciwnym przypadku urazy nawarstwiają się i wywołują wewnętrzne napięcie, które manifestuje się gwałtownością słów i czynów. Zachowania takie mają negatywny wpływ na przebieg i próby rozwiązania sporu.

Niepożądanym sposobem rozwiązywania konfliktu jest także dążenie do zwycięstwa jednej ze stron sporu, zwieńczone stwierdzeniem: *od razu wiedziałam, że to ja mam rację*. Dążenie do wygrania, a nie do znalezienia wspólnego rozwiązania, jest zawsze przegraną obydwojga małżonków. Bardzo często u zwycięzcy rośnie pewność siebie i despotyzm, pokonany zaś pozostaje z poczuciem braku wartości bądź z ukrytym buntem i agresją. Niewłaściwym sposobem podejścia do zaistniałego konfliktu jest także brak wiary w możliwość jego rozwiązania. Jeżeli małżonkowie nie wykazują woli współpracy i wykluczają dojście

Jeśli zdobędziesz się na cierpliwość w jednej chwili gniewu, zaoszczędzisz sobie sto dni przykrości.

Przysłowie chińskie

do zgody, nie ma szans na pozytywne zakończenie sporu. Już samo omówienie aktualnego problemu może być początkiem dochodzenia do zgody, gdyż pozwala małżonkom wyciągnąć wspólne wnioski. Należy się jednak liczyć z tym, że przyjęte rozwiązanie może być odmienne niż oczekiwane przez każdą z zaangażowanych osób.

Etapy rozwiązywania konfliktów

Chociaż każdy spór ma swój indywidualny wymiar, najczęściej przy rozwiązywaniu konfliktów wymienia się następujące etapy:

1. Określenie problemu (o co chodzi każdej osobie zaangażowanej w konflikt).
2. Ustalenie wszystkich możliwych rozwiązań.
3. Wybór takiego rozwiązania, które satysfakcjonuje wszystkie osoby zaangażowane w konflikt.
4. Ustalenie sposobu realizacji wybranego rozwiązania przez każdą z osób.
5. Określenie terminu realizacji zobowiązań.
6. Przebaczenie.

Dzięki zgodzie małe rzeczy rosną, przez niezgodę – wielkie upadają.

Salustiusz I w. p.n.e

Oczekiwania i wyobrażenia partnerów, dotyczące zakończenia konfliktu, winny być jasno komunikowane i uwzględniane przy wyborze wspólnego sposobu rozwiązania sporu. We wspólnym rozwiązywaniu konfliktów pomocna jest umiejętność prowadzenia dyskusji, przyjmowania rozwiązań kompromisowych, a także gotowość do rezygnacji z wartości mniej ważnych na rzecz bardziej istotnych.

Spróbujcie podać przykłady takich konfliktów, w których trzeba zrezygnować z wartości mniej ważnych, aby ocalić wartości istotniejsze.

Najłatwiej usunąć konflikty zewnątrzpochodne, ich źródła istnieją bowiem niejako poza rodziną. Trzeba uświadomić sobie ich przyczyny i odpowiednio się od nich zdystansować. W przypadku konfliktów, które wynikają z warunków obiektywnych, należy w miarę możliwości usunąć ich źródło.

Innego podejścia wymagają konflikty, których powodem są ujemne cechy osobowości członków rodziny. Mankamenty te można korygować, podejmując pracę nad sobą. Działania w tym kierunku przyniosą pozytywne skutki, jeśli wady charakteru nie przybrały form patologicznych. Wówczas konieczne staje się zasięgnięcie rady u specjalisty, np. psychologa, psychiatry czy seksuologa.

Prawidłowe rozwiązanie konfliktów wymaga traktowania drugiego człowieka jako osoby równej sobie, poszanowania jej godności osobowej. Sposób rozwiązania konfliktów winien uwzględniać interesy wszystkich osób zaangażowanych w konflikt, a ustalone w drodze negocjacji postanowienia powinny wszystkich zadowalać. Szczególnie ważnym momentem w każdym konflikcie jest przebaczenie – całkowite, zupełne, szczere. Przebaczenie to winno być potraktowane serio, bez

Naszym obowiązkiem jest kształtowanie charakteru. Godne życie jest naszym wielkim i wspaniałym arcydziełem.

Michel de Montaigne

Przebaczy sobie, kto nie przebaczył nikomu?

Seneka

wracania do wydarzeń i bez ich przypominania. Ważnym zakończeniem konfliktu jest wypełnienie postanowień przyjętych w czasie negocjacji. Brak realizacji postanowień może stać się przyczyną następnego konfliktu, może także podważać zaufanie co do szczerości intencji współrozmówcy. Konflikty winny być postrzegane przede wszystkim jako szansa rozwoju i pogłębienia wzajemnej więzi w rodzinie.

Pozytywnie rozwiązane spory prowadzą do głębszego zrozumienia i poznania się członków rodziny. Każda rodzina, w miarę upływu lat, powinna wypracować własne sposoby twórczego rozładowywania sytuacji konfliktowych. W tym procesie może być pomocne rozwijanie w sobie zdolności obiektywnego osądu rzeczywistości oraz korzystanie z wypracowanych już przez psychologię wzorców zachowań.

Konflikty w małżeństwie i rodzinie zdarzają się w sposób nieuchronny. Mogą ranić i wprowadzać niepokój, ale bywają też twórcze. Pozwalają lepiej poznać oczekiwania i niespełnienia drugiej strony. Dają szansę „wejść w świat" współmałżonka i mogą pogłębić więź.

Lp.	Dobre rady	Punkty
1	*Staraj się stłumić gniew w zarodku. Im więcej rzucono gorzkich słów, tym trudniej powstrzymać się od pójścia jeszcze dalej.*	
2	*Nie wzmagaj goryczy wygrzebywaniem starych pretensji.*	
3	*Gdy masz ochotę mówić bardzo głośno, mów bardzo cicho.*	
4	*Zanim cokolwiek powiesz lub zrobisz w stanie wzburzenia, zadaj sobie pytanie: „po co?".*	
5	*Gdy masz powód do gniewu, powiedz sobie: „to doskonała okazja do popisania się opanowaniem".*	
6	*Przypomnij sobie, że z biegiem lat częsty gniew nadaje twarzy trwały, odstręczający wygląd.*	
7	*Racjonalne jest także uspokajanie gniewu fizycznym wysiłkiem, np. trzepaniem dywanu, gimnastyką, bieganiem itp.*	

(wg Stefana Garczyńskiego)

Które z wypróbowanych wskazówek opanowania gniewu warto zastosować w życiu? Rozdziel 70 punktów, wpisując przyznaną liczbę do odpowiednich rubryk.

DO POCZYTANIA

M. Braun-Gałkowska, *Psychologia domowa*, Wyd. KUL, Lublin 2008.
M. Ryś, *Konflikty w rodzinie niszczą czy budują?*, CMPP-Ped., Warszawa 1998.
E. Sujak, *Kontakt psychiczny w małżeństwie i rodzinie*, Wyd. Rubikon, Kraków 2007.